

ارزیابی ترجیحات در منظر ورودی‌های شهر سقز

اکبر رحیمی^۱

رامین نقشبندی^۲

چکیده

در دهه‌های اخیر، کشورهای دنیا با روند رو به رشد شهری شدن و رشد روزافزون شهرنشینی روبه‌رو بوده، رشد سریع جمعیت در نواحی شهری پیامدهای منفی بر زندگی شهرنشینان داشته است و باعث گردیده شهرها به شکل نسنجیده گسترش یابند. استفاده بی‌رویه از اراضی حاشیه شهرها موجب تحولاتی چشمگیری در سیمای حومه و ورودی شهرها گردیده ورودی‌های امروز که تنها به‌عنوان عنصری جهت مشخص کردن محدوده شهر عمل می‌کنند، عناصری تزیینی هستند که در میانه میدان ورودی شهرها جای گرفته‌اند. ورودی شهرها فارغ از زمینه شناختی آن، با فرم‌ها و اشکالی مشابه یکدیگر ساخته می‌شوند که بار معنایی خاصی را به دنبال ندارند و میتوان گفت ورودی‌ها فاقد هویت بوده است. نکته مهم اینجاست که این تغییر و تحولات به همسانی و یکنواختی اغلب ورودی‌ها منجر و نقش منظر ورودی شهر تا حدودی به فراموشی سپرده شده است و همین موضوع، علت اصلی توجه به ورودی‌هاست. هدف این پژوهش بررسی منظر مناسب ورودی شهر سقز، ارزیابی ترجیح کاربری‌های مناسب در ورودی شهر و تأمین احتیاجات اولیه مسافری و مردم بومی می‌باشد. نتایج حاصل از این بررسی براساس نظریات مردم‌نشان می‌دهد ترجیحات به پیاده راه‌های سبز، پارک یا تفرجگاه‌های تفریحی و مراکز درمانی در محور ورودی‌های شهر سقز در اولویت اصلی قرار داشته است. همچنین نتایج پرسشنامه تصویری نشان می‌دهد دید به مناظر طبیعی، دید گسترده، وجود فضاهای سبز، آلمان و نشانه‌های شهری و کاربری‌های خدماتی در مطلوبیت فضاها مؤثر بوده اند.

واژگان کلیدی: ورودی شهر، منظر شهری، پرسشنامه تصویری، کاربری

مقدمه

روند رو به رشد شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه نظیر ایران منجر به افزایش سه برابری جمعیت شهری شده، به طوری که ۵۴ درصد مردم جهان در شهرها زندگی می‌کنند و پیش‌بینی می‌گردد تا سال ۲۰۵۰ این رقم به حدود ۶۶ درصد برسد (Girma et al, 2018: 139). از سال ۱۹۵۰ تا ۲۰۱۴ جمعیت جهان افزایش ۴۲۳ درصدی داشته است (Kim et al, 2017: 82). رغبت به سوی زندگی ماشینی، پیشرفت سریع ساخت‌وساز در مناطق شهری، باعث فشارهای روانی در کنار فشارهای فیزیکی بر محیط زنده در فضاهای شهری می‌شود (Müderrişoğlu et al, 2006: 769) و میتوان گفت ساخت‌وساز بدون محدودیت در شهرها تأثیر منفی بر ترجیحات منظر شهری داشته است (Schirpke et al, 2013: 1091). همچنین رشد سریع جمعیت در شهرها بازتاب منفی بر محیط‌زیست داشته و آلودگی شهرها، از بین رفتن محیط‌زیست، به هم خوردن تعادل اکولوژیکی محیط، از بین رفتن پوشش گیاهی شهرها و حومه آن‌ها (زمین‌های کشاورزی، باغ‌ها) و تبدیل انواع پوشش زمینی طبیعی به سطوح غیرقابل نفوذ را به همراه دارد در ضمن تأثیراتی بر اکوسیستم‌های اطراف شهری وارد کرده است (Qureshi et al, 2014: 107; Cox et al, 2017: 79) و به دنبال آن پراکنش شهری صورت می‌گیرد. استفاده

^۱. استادیار، گروه مهندسی فضای سبز، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تبریز (نویسنده مسئول)

بی‌رویه از اراضی حاشیه شهرها موجب تحولاتی چشمگیری در سیمای حومه و ورودی شهرها گردیده و ورودی‌های امروز که تنها به‌عنوان عنصری جهت مشخص کردن محدوده شهر عمل می‌کنند، عناصری تزیینی هستند که در میانه میدان ورودی شهرها جای گرفته‌اند و میتوان گفت ورودی‌ها فاقد هویت بوده است (قوام پور، ۱۳۸۸: ۷۶). مهم‌ترین اقدامات انجام‌شده در زمینه ساماندهی مبادی ورودی در شهرهای ایران احداث فلکه و بلوار بوده که نه‌تنها مؤثر نبوده بلکه بر معضلات این عرصهها افزوده است (محمد پوری، ۱۳۹۵: ۳). عدم مدیریت مناسب شهر از سوی دیگر منجر به وجود کاربری‌های نامطلوب در ورودی شهرها شده که جذابیت گردشگری و استفاده از عناصر طبیعی را محدود و اغتشاشات بصری و محیطی را مشهودتر می‌کند (میرسیدحسینی، ۱۳۹۵: ۲).

اهمیت مناظر شهری با مزایای متعدد آن برای همگان آشکار شده است، لذا برنامه‌ریزی برای طراحی مناظر شهری یکی از مسائل مهم در اکولوژی و منظر شهری است (Zhang et al, 2019: 559). مناظر در فعالیتهای زندگی انسانها مهم بوده و چگونگی آنها کیفیت زندگی ما را تحت تأثیر قرار می‌دهد. با این حال، استراتژی‌ها مدیریت منظر شهری توسط متخصصان تدوین شده‌اند و ادراک مردم از منظر شهری اغلب نادیده گرفته میشود (Dupont et al, 2015: 68). این در حالی است که کنوانسیون منظر اروپا ادراک مردم از منظر شهری را عامل اصلی برنامه‌ریزی و مدیریت منظر معرفی میکند (López-Martínez, 2017: 205)؛ زیرا طرز تفکر افراد غیرمتخصص به‌طور قابل‌توجهی با افراد متخصص متفاوت است (Brown & Brabyn, 2012: 317). مطالعات نشان میدهد قضاوت انسانها به‌طور غریزی بوده لذا منظرهای که برای بقا و رفاه مناسب است ترجیح بیشتری دارد این پاسخها معمولاً ناخودآگاه و فوری هستند (Suppakittpaisarn et al, 2018: 243). پس در برنامه‌ریزی و مدیریت فضاهای عمومی نیاز است که درک استفاده‌کنندگان از این فضاها توجه و مورد ملاحظه قرار گیرد (Rossetti et al, 2019: 177; Surová & Pinto-Correia, 2016: 355). لذا تجزیه‌وتحلیل ترجیحات عموم برای ساختارهای حمل‌ونقل و ترجیح آنها در مناظر شهری می‌تواند برای هدایت برنامه‌ریزی آینده مفید باشد (Bernasconi et al, 2009: 155). نیاز به ادغام رویکردهای ادراک عمومی و متخصص در فرایندهای مدیریت منظر، میتواند به پیشرفت‌های منظر شهری کمک کند (Vouligny et al, 2009: 890) چون که استفاده‌کنندگان مناظر شهری انتظاراتی دارند که اگر با واقعیت هماهنگی نداشته باشد، منجر به ناسازگاری بین فضا و شهروندان می‌شود (Daniel, 2001: 267). واضح است که شناختن تمایلات مردم و ترجیحات آنها، نه‌تنها یک چالش آموزشی است، بلکه برای سیاست‌گذاری و اجرای آن نیز حیاتی است و در ضمن به ایجاد مکانهای جذاب‌تر و ارتقای خدمات زیست‌محیطی کمک میکنند (Zheng et al, 2011: 7). بدین طریق فضاهای شهری میتوانند پذیرش و رضایت بهتری توسط افراد جامعه را به دست آورد (Al-Akl et al, 2018: 73). شواهد نشان میدهد که در کشور ایران به ادراک عمومی در منظرهای شهری بخصوص در ورودی شهرها به هیچ‌وجه توجهی نشده و بنابراین، این تحقیق تلاش می‌کند تا با در نظر گرفتن ترجیح کاربریهای موردنیاز برای ورودی شهرها و به بررسی ادراکات مردم از ورودیهای شهر سفر برای ارتقای کیفیت محیطی از دیدگاه مردمان بومی شهر سقز، مسافران و گردشگران بپردازد.

پیشینه تحقیق

میر سید حسینی (۱۳۹۵) در تحقیق خود بر ارتقا کیفیت محیط و پایداری شهرها تأکید کرده و توجه به مسیرهای سبز، عناصر طبیعی و شبکه‌های اکولوژیک را از ارکان اصلی پایداری شهری می‌داند و عدم وجود آنها عاملی در جهت بی‌هویتی و ناخوانا بودن مسیرهای ورودی می‌داند. همچنین نتایج نشان می‌دهد فضای سبز جایگاه ویژه‌ای در پایداری حوزه ورودی شهرها و ارتقا کیفیت محیط داشته و به نحوی به خوانایی، حس ورود به شهر و گذار تدریجی به مسافران و گردشگران کمک کرده، همچنین به‌عنوان پیونددهنده پهنه‌های حومه‌ای و شهری نقش مؤثری داشته باشد (میرسیدحسینی، ۱۳۹۵).

کلابی و طیبیان (۱۳۹۶) در پژوهشی به پررنگ کردن نقش دروازه‌های ورودی شهرها با توجه به امکانات موجود در حاشیه آنها با تأکید بر پارک‌های حاشیه‌ای پرداخته‌اند. نتایج نشان می‌دهد در نظر گرفتن پارک به‌عنوان دروازه علاوه بر زیبایی بصری از جنبه‌های زیست‌محیطی نیز قابل‌توجه است. از آنجا که پارک‌ها به‌عنوان عناصر زنده به شمار می‌روند، مکتب موردنظر جهت ایجاد دروازه، بیونیک در نظر گرفته شده است (کلابی و طیبیان، ۱۳۹۶).

باقری و منصور (۱۳۹۷) در پژوهش خود به نقش ورودی شهرهای معاصر تأکید کرده و بیان می‌کنند ورودی شهرها جدا از ساختار شهر و نحوه چیدمان فضاهای شهری، تبدیل به بافت مرده شهر شده است و از ساختار نظام‌مند خود در شهرهای قدیمی، فاصله گرفته است. هدف مطالعه آن‌ها نگاه به ورودی شهر به‌عنوان جزئی از یک مجموعه کلی، نیازمند باز تعریف جایگاه ورودی در سیستم شهر است. نتایج نشان می‌دهد ورودی، دریچه‌ای برای ادراک منظر شهر است و عنصری جهت ایجاد هویت مستقل برای منظر شهری و ادراک ورودی، نیاز به توجه به بعد معنایی حضور در کنار بعد فیزیکی دارد. همچنین ورودی شهر هویتی مستقل از شهر ندارد و ورودی هویت مستقل نیست بلکه تلفیق هویت‌هاست (باقری و منصور، ۱۳۹۷).

تحقیقات گسترده‌ای ترجیحات مردم را در مدیریت منظر، بهبود درک ویژگی‌های زیبایی‌شناسی مناظر را به رسمیت شناختند و مورد بررسی قرار داده‌اند (Muratet et al. 2015). در زمینه ادراک منظر بر پایه ترجیحات مردمی می‌توان به مطالعات ترجیح گیاهان با صفات متنوع در باغ‌های سبز زنده (Lee et al, 2014)، ادراک و ترجیحات محلی گردشگری طبیعت در هنگ کنگ (Chiu et al, 2016)، هماهنگ‌سازی توسعه مناظر شهری با مناظر طبیعی دریاچه‌ها به‌منظور رفع نیازهای عمومی (Lin & Iki, 2018)، ترجیحات و ادراک احساسی از گونه‌های گیاهی زینتی برای طراحی فضای سبز در میان کاربران پارک‌های شهری در ایران (Rahnema et al, 2019)، مطالعات ترجیحی منظر در زمینه‌های مناظر کوچک مانند خانه‌ها و مراتع کوچک برای کشف الگوهای جدید در طراحی کاشت (Hitchmough et al. 2017; Jiang & Yuan, 2017) و درک و ترجیح مردم از کاشت گیاهان غیربومی در مناظرهای طراحی‌شده شهری (Hoyle et al. 2017) می‌توان اشاره کرد.

در پژوهش‌های شهرسازی همان‌طور که گفته شد ترجیحات محیطی هر فرد برگرفته از نظام ترجیحات حسی وی، ابعاد مختلفی دارد. هر فرد درک متفاوتی از انسان و روابط محیطی ارائه می‌دهد. این تنها مربوط به بینایی مردم نیست بلکه به عوامل فیزیکی، روانی، ارزش‌های فرهنگی، محیط فیزیکی و زیباشناسانه آن‌ها نیز بستگی دارد (Turgut, 2012: 50). اگرچه مطالعات متعدد نشان می‌دهد که شباهت بین ترجیحات بصری ناظران صرف‌نظر از عوامل شخصی آن‌ها وجود داشته (Rahnema, et al. 2019: 103) یک توافق عمومی وجود دارد که خصوصیات اجتماعی و جمعیت شناختی بر روی درک و ترجیح مردم از یک منظر تأثیر گذارند و ممکن است در گروه‌های جمعیتی با فرهنگی و اجتماعی متفاوت باشد (Kalivoda, et al. 2014: 42). در این مقاله سن، جنس، وضعیت تأهل، محل سکونت و تحصیلات را در نظر می‌گیریم به این دلیل که آن‌ها عوامل اصلی بر ترجیحات منظر شخصی هستند (López-Martínez, 2017: 206)؛ و در واقع مطالعات مربوط به ترجیحات منظر از دیدگاه مردم این عوامل بیشتر مورد توجه قرار گرفته‌اند (Filova et al. 2015: 2045).

مبانی نظری

منظر را می‌توان به‌منزله اصلی‌ترین مؤلفه‌ها در تشخیص هویت، حیات و میزان پایداری محیط و وسیله ارتباطی بین محیط و استفاده‌کنندگان آن دانست (بزی و همکاران، ۱۳۹۲: ۵۰). منظر شهری به‌عنوان زمینهای برای شکل‌گیری خاطرات جمعی و ادراک ذهنی استفاده‌کنندگان از آن عمل میکند (گوهری و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۹۶). انسان‌ها تأثیرات خود را در ساختاردهی بر مناظرهای شهری را از طریق فعالیت‌های خود ایجاد میکنند. مکان زندگی انسانها از کلان‌شهرهای بزرگ تا دهکده‌های کوچک از ساختمانها و سطوح انسان‌ساخت، سطوح آبی و سطوح سبز تشکیل گردیده است (Hilal et al, 2018: 71). لذا افزایش کیفیت محیطهای فضاهای زندگی جز الزامات بوده است؛ برخی از صاحب نظران بر این باورند که کیفیت محیط میتواند به عنوان عامل مهم بر کیفیت زندگی بوده که تأثیر عاطفی و عقلانی خاص بر انسان می‌گذارد (ضرابی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۹۸).

یکی از خصوصیات انکارناپذیر انسانها ترجیح به زیبایی‌شناسی که ازجمله گرایش‌های فطری است که او را در تمام مراحل و عرصه‌های زندگی همراهی می‌کند (Joye, 2007: 305). میتوان گفت زیبایی‌شناسی جزء جدایی‌ناپذیر از منافع اجتماعی و اقتصادی در اکوسیستم‌ها بوده (Hu et al. 2019: 115) و زیبایی‌شناسی منظرها رفاه عمومی برای انسانها فراهم می‌سازد و به کیفیت بالاتر زندگی کمک می‌کند (Zhou et al. 2018: 139). لذا کیفیت زیبایی‌شناسی منظر مسلماً به‌طور مثبت بر سلامت انسان تأثیر می‌گذارد. این

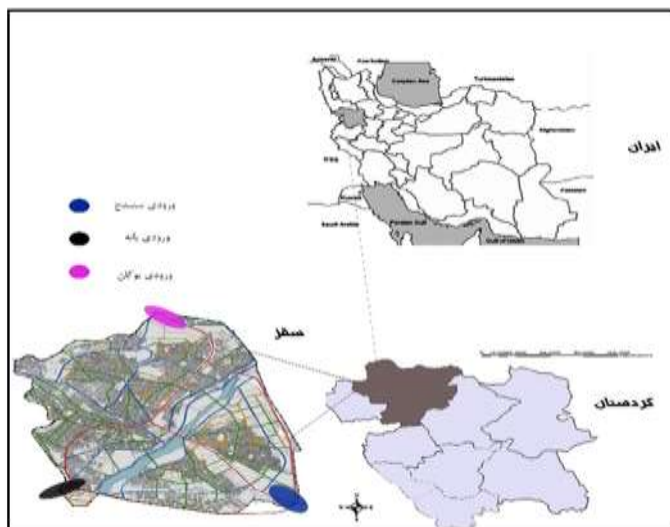
شهروندان به شدت قدردانی می‌کنند و پیش‌زمینه و پیش‌شرط بسیاری از فعالیت‌های فضای باز را فراهم می‌کنند (Hermes et al. 2018: 296). از آنجایی که فضاهای عمومی، مهم‌ترین بخش شهرها و محیط شهری محسوب می‌شوند در عرصه‌های عمومی بیشترین تماس بین انسان‌ها رخ می‌دهد پس توجه به محیط فیزیکی شهر از سوی برنامه‌ریزان و ساماندهی آن نقش مهمی در بهبود کیفیت زندگی بشر دارد؛ بنابراین ورودی‌های شهری زمینه‌چین روابطی را در عرصه‌های شهری می‌توانند در اختیار شهروندان قرار دهند. امروزه، ارزیابی کیفیت بصری در جمع‌آوری داده‌های مورد استفاده برای برنامه‌ریزی تحقیقاتی اهمیت فراوانی دارد. در واقع از این طریق می‌توان مناظری را که از لحاظ زیبایی مناسب هستند، حفظ نمود و در صورت لزوم، مناظری را ترمیم و احیا کرد (مسچی، ۱۳۹۲: ۲۸).

ارزیابی مناظر از اقدامات رایجی بوده که طراحان و برنامه‌ریزان شهری در جهت سنجش و عدم مطلوبیت کیفیت آن، مورد استفاده قرار می‌دهند (López-Martínez, 2017: 205). ترجیحات یا ارزیابی مناظر شامل ویژگی‌های بیوفیزیکی محیط طبیعی و ادراکات انسانی است و از طریق روش‌های گوناگون بر اساس مفاهیم اساسی مختلف ارزیابی میشود (Schirpke et al. 2019: 202). موضوع منظر و رابطه آن با ادراک افراد از اهمیت خاصی برخوردار بوده، اگرچه ارتباط انسان با محیط از طریق حواس گوناگون برقرار میشود ولی بیش از ۸۰ درصد آن از طریق بینایی ایجاد میگردد، بنابراین مشاهده منظر نقش مهمی در درک وی از محیط و تعیین رضایت‌مندی و عدم رضایت از آن دارد (Porteous, 2013: 49) همچنین فضاهای شهری به‌واسطه کیفیت محیط و منظر خود میتوانند آثار ادراکی، روحی و رفتاری در استفاده‌کنندگان خود به‌جای بگذارند (سلطانی فر و همکاران، ۱۳۹۷: ۵۳۴) و این ضرورت ارزیابی کیفیت بصری را نشان میدهد.

روشهای ارزیابی را به چهار الگوی اصلی حرفه‌ای، روان - فیزیکی، شناختی و تجربی دسته‌بندی کرده‌اند که در این میان دو رویکرد روان - فیزیکی و شناخت در ارزیابی منظر بسیار پرکاربردترند (Wang et al. 2016: 210) از دیدگاه بریگر و فرانس ۱۹۸۰ روش‌های ارزیابی کیفیت زیبایی مناظر به دو دسته ارزیابی ترجیحات مردم (مستقیم) و ارزیابی توسط متخصص (غیرمستقیم) تقسیم‌بندی می‌شود، شیوه‌های مبتنی بر نظر کارشناسان یا طراحان در میان شیوه‌های مدیریتی محیط رواج دارد و ارزیابی بر پایه بررسی توصیفی اجزای تشکیل‌دهنده منظر و خصوصیات آن صورت می‌گیرد شیوه‌های مبتنی بر ترجیح مردم در مورد منظر تحقیقات، مطالعه و بررسی می‌شوند (Daniel, 2001: 267). در مدل‌های ارزیابی تخصصی، ارزش‌گذاری بر اساس جنبه‌های بصری و عینی و توسط ارزیاب متخصص در قالب رویکرد (زیبایی در ذات منظر است)، در مدل‌های ارزیابی توسط ترجیحات مردم رویکرد (زیبایی در چشم بیننده است) اهمیت می‌یابد و ارزش‌گذاری بر اساس احساس و ادراک افراد نسبت به منظر تفاوت بین این دو صورت می‌گیرد (Kalivoda et al. 2014: 36).

مکان مورد مطالعه

شهر سقز که مرکزیت شهرستان مربوطه از استان کردستان را بر عهده دارد در قسمت شمال غربی شهر سنندج (مرکز استان) و به فاصله حدود ۱۹۰ کیلومتری قرار گرفته است. مساحت شهرستان در حدود ۱۵۹۸۲۴۶۳ مترمربع بوده و مساحتی معادل ۱۵/۴۹ درصد از کل استان را به خود اختصاص داده است (قربانی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۶۶) شهر سقز بین مدار ۳۶ درجه و ۱۳ دقیقه تا ۳۶ درجه و ۱۶ دقیقه عرض شمالی و ۴۶ درجه و ۱۴ دقیقه تا ۴۶ درجه و ۱۷ دقیقه طول شرقی واقع شده است (شهبانی و همکاران، ۱۳۹۵: ۲۸۸). شهر سقز، با جمعیتی برابر با ۱۶۸۳۵۹ (سرشماری ۱۳۹۵)، این شهر همچنین به ۲۲ محله و ۸ ناحیه تقسیم‌بندی شده است (ملکشاهی و وکیلی، ۱۳۹۶: ۱۵۳). شهر سقز به در نقشه ایران به لحاظ قرارگیری در محور شمال غرب به جنوب غرب کشور از دیرباز دارای نقش میان‌راهی بوده است و در واقع با توجه به این موضوع در ادوار مختلف تاریخی در کنار نقش کشاورزی به‌عنوان اقتصاد پایه، نقش خدماتی را نیز ایفا نموده است. براساس مطالعات میدانی صورت گرفته شهر سقز دارای ۴ ورودی می‌باشد؛ که دارای ۱ ورودی سنندج در جنوب شرقی شهر، ۱ ورودی بوکان در شمال شهر، ۱ ورودی بانه در غرب و ۱ ورودی در شمال غربی شهر که این ورودی به‌نوعی ورودی روستایی می‌باشد که در این مطالعه سه ورودی اصلی شهر مورد بررسی قرار می‌گیرد. شهر سقز با توجه به اینکه نقش تبادلی را نسبت به شهرهای هم‌جوار دارد از اهمیت بسزای از لحاظ استراتژیک برخوردار است.

شکل (۱). محدوده مورد مطالعه

(نگارندگان، ۱۳۹۷)

داده‌ها و روش‌ها

تحقیق حاضر قصد دارد تا به "ارزیابی ترجیحات در منظر ورودیهای شهر سقز" بپردازد و از نظر هدف، یک تحقیق کاربردی می‌باشد. روش تحقیق توصیفی (غیرآزمایشی) از نوع همبستگی مقطعی است، براساس ماهیت داده‌ها ترکیبی یا آمیخته به شمار می‌رود؛ که در این پژوهش داده‌ها حاصل از پرسشنامه (کمی) حاصل از نظریات مردمان بومی، مسافران و گردشگران شهر به‌دست‌آمده‌اند و اما در نهایت تحقیق برحسب نحوه اجرا از نوع تحقیق پیمایشی می‌باشد.

ساختار پرسشنامه

بخش اول پرسشنامه شامل سؤالاتی در ارتباط با اطلاعات شخصی پاسخ‌دهندگان می‌باشد. قبل از پاسخ به سؤالات از شرکتکنندگان درخواست شد به سؤالاتی در مورد وضعیت تأهل، سن، سطح تحصیلات و شهر محل سکونت خود پاسخ دهند. بخش دوم پرسشنامه به تصاویری برای ارزیابی متغیرهای وابسته اختصاص یافته است. در نهایت بخش سوم سؤالات مربوط به متغیرهای مستقل و وابسته پژوهش می‌باشد. پرسشنامه براساس طیف لیکرت طراحی شد و از لحاظ ساختاری بسته است.

در رویکرد ترجیحات مردم به دنبال فهم ترجیحات انسان در شناخت مؤلفه‌های کالبدی منظر هستیم، تعیین کیفیت منظر بر مبنای ترجیح انسان بوده، این روش تجربی است و فرضیه‌ها و گرایش‌ها را می‌آزماید، برای ارزیابی منظر از جایگزین‌هایی مانند عکس، اسلاید و فیلم بهره می‌گیرند، به نسبت روشی که مردم به محل برده شود راحت‌تر، کم‌هزینه و سریع است (Junge et al. 2015: 68) در این پژوهش روش مبتنی برعکس استفاده گردیده است در ضمن عکسها یک منبع معتبر برای چنین تحقیقات محسوب میشوند (Kuper, 2017; Arnberger et al. 2017; Hoyle et al. 2017; حامی، ۱۳۹۷: ۱۰۶). روش طبقه‌بندی کیفیت در مطالعات منظر برای اولین بار توسط زوب، پیت و اندرسون در سال ۱۹۷۴ از طریق استفاده از عکس به منظور ارزیابی ارزش‌های بصری منظر انجام گرفت. این روش با گذر زمان بسط پیدا کرده و به‌منظور ارزیابی منظرهای طبیعی و تاریخی نیز مورد استفاده واقع شد به‌منظور تفسیر و ارزیابی منظر و همچنین ادراک آن، استفاده از عکس در روش طبقه‌بندی کیفیت رایج شد (گلچین و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۳۷).

عکس‌های مطالعاتی در سال ۱۳۹۷ تهیه و سعی گردیده و در روزهای آفتابی تا کمی ابری از ساعت ۱۰ صبح تا ۴:۰۰ بعدازظهر برای جلوگیری از تفاوت‌های بزرگ در روشنایی و کنترل روشنایی گرفته شود (Suppakittpaisarn et al. 2019: 239; Wang et al. 2016: 211). طبق روش طبقه‌بندی کیفیت، پس از شناسایی تپه‌های موجود منظر در ورودی‌ها مورد مطالعه هر محدوده ورودی موردنظر

به ۳ پهنه دسته‌بندی شد ملاک پهنه‌بندی، سلسه‌مراتب ورود به شهر یعنی ورودی روانی، ورودی تصویری و ورود فیزیکی به شهر و همچنین کاربری‌های محدوده موردنظر بوده است و در نهایت مجموعاً ۴۰ تصویر انتخاب و به‌صورت کتابچه ارائه گردید. هر ۱۲ عکس مربوط به یک ورودی و ۲ عکس از ابتدای کتابچه و ۲ تصویر نهایی در تجزیه و تحلیل در نظر گرفته نشده است. هدف از داشتن دو صحنه اضافی در ابتدا این بود که شرکت‌کنندگان با روش رتبه‌بندی عکس آشنا شوند، در حالی که دو عکس اضافی در انتهای پرسشنامه برای جلوگیری از پیشبینی پاسخ و پاسخدهی به سؤالات بدون توجه به تصویر در نظر گرفته شد (Suhardi, 2006: 45). امتیازدهی عددی استفاده از طیف لیکرت (خیلی زیبا +۲، زیبا +۱، معمولی ۰، زشت -۱ و خیلی زشت -۲) انجام شد (Giergiczny et al. 2015:14). در نهایت با استفاده از فرمول زیر امتیازات تصاویر محاسبه گردید.

$$N = \sum_{i=1}^5 n_i (3-i)$$

N= مجموع امتیاز هر عکس

n_1 = تعداد افراد انتخاب‌کننده عکس با کیفیت خیلی زیبا

n_2 = تعداد افراد انتخاب‌کننده عکس با کیفیت زیبا

n_3 = تعداد افراد انتخاب‌کننده عکس با کیفیت معمولی

n_4 = تعداد افراد انتخاب‌کننده عکس با کیفیت زشت

n_5 = تعداد افراد انتخاب‌کننده عکس با کیفیت خیلی زشت

شکل (۲). روش پهنه‌بندی محدوده مورد مطالعه

(نگارندگان، ۱۳۹۷)

جامعه آماری

برای تعیین حجم نمونه از فرمول Mitra and Lankford's formula (1999) استفاده شد. مقدار انحراف استاندارد مطابق با فرمول زیر e را برابر با ۲.۸۸ فرض کردیم، با اندازه نمونه‌گیری به ۳۰۰ نفر رسیدیم (Mitra & Lankford, 1991). در طول ماه‌های بهار ۱۳۹۷، ۳۰۰ کاربر در فضای ورودیهای شهر سقز (شاغلین، ساکنین شهر سقز، مسافران و گردشگران) که دارای سن ۱۸ تا ۷۵ سالگی بودند، به‌طور تصادفی انتخاب شدند و به پرسشنامه‌ای که شامل ۲۰ سؤال و با استفاده از این کتابچه تصاویر، انتخاب صورت گرفت. پرسشنامه هر روز در ساعت ۸ صبح تا ۸ شب که اغلب زمان بازدید ورودی شهرها را تشکیل می‌دهند توزیع گردید. ابتدا از شرکت‌کنندگان پرسیده شد که آیا تمایل به شرکت در این مطالعه دارید. برای اطمینان از صحت کار، هدف مطالعه و ساختار پرسشنامه به آن‌ها توضیح داده شد. پس از اتمام هر یک از پرسشنامه‌ها، بررسی‌های لازم توسط پژوهشگر صورت پذیرفت. در مورد پاسخ‌های ناقص، از پاسخ‌دهندگان خواسته شد پاسخ خود را تکمیل کنند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، روش‌های مختلف تجزیه و تحلیل شامل آماره‌های توصیفی (میانگین، واریانس و ...) و در بخش تحلیل استنباطی، آزمون‌های (فریدمن، کروسکال والیس، مان ویتنی) استفاده گردید و با استفاده از نرم‌افزار SPSS 20 آنالیز انجام شد.

$$n = \frac{e^2}{P(1-P)} = \frac{2.88^2}{0.5(1-0.5)} = 300$$

نتایج

ویژگیهای عمومی پاسخ دهندگان

همان طور که ذکر شد، طبق جدول ۱ تعداد شرکت کنندگان در این مطالعه ۳۰۰ نفر بوده است که از این تعداد ۱۹۳ (۶۴/۳٪) از شرکت کنندگان را مرد و ۱۰۷ (۳۵/۷٪) را زنان تشکیل داده‌اند. اکثر پاسخ دهندگان (۱۵۵=۵۱/۷٪) متعلق به گروه سنی ۱۸-۲۹ و کمترین تعداد (۵=۱/۷٪) متعلق به گروه سنی ۶۰ سال به بالا سال بودند. به طور متوسط بین پاسخ دهندگان (۱۵۸=۵۲/۷٪) متأهل و ۱۴۲ (۴۷/۳٪) مجرد بوده‌اند. تحصیلات بیشتر پاسخ دهندگان کارشناسی با (۱۱۴=۳۸/۰۰٪) و کمترین آنها را گروه زیر دیپلم با (۲۵=۸/۳٪) تشکیل داده است. همچنین از جمعیت مورد مطالعه (۲۰۴=۶۸٪) بومی شهرستان و (۹۶=۳۲٪) به عنوان گردشگر یا مسافر بوده‌اند.

جدول (۱). ویژگی جمعیت شناختی پاسخ دهندگان

متغیرها	بعد	فراوانی	درصد	متغیرها	بعد	فراوانی	درصد
جنسیت	زن	107	35.7	محل سکونت	اهل سقز	204	68
	مرد	193	64.3		مسافر یا گردشگر	96	32
	جمع	300	100		جمع	300	100
سن	18-29	155	51.7	وضعیت تحصیلات	زیر دیپلم	25	8.3
	30-39	87	29		دیپلم	64	21.3
	40-49	41	13.7		کارشناسی	114	38
	50-59	12	4		بالتر از کارشناسی	97	32.3
	۶۰ به بالا	5	1.7		جمع	300	100
وضعیت تأهل	جمع	300	100	وضعیت تأهل	مجرد	142	47.3
	مجرد	142	47.3		متأهل	158	52.7
	متأهل	158	52.7		جمع	300	100
	جمع	300	100				

بررسی ترجیحات مردم

میانگین متغیرهای وابسته پژوهش

متغیرهای وابسته پژوهش کاربریهای مورد نیاز جهت ایجاد محیطی مناسب و ارتقا کیفیت محیط تحت عناوین "کاربریهای خدماتی عمومی، توریستی، ترافیکی، انتظامی و فضای سبز میباشد با توجه به جدول ۲ میانگین ترجیحات مردم نسبت به کاربریهای ورودی شهر؛ کاربریهای فضای سبز با میانگین ۴.۴۰ در اولویت نخست، کاربریهای خدمات عمومی با میانگین پایین ۳.۵۵، در اولویت آخر قرار گرفت.

جدول ۲: میانگین متغیرهای وابسته پژوهش

نوع متغیر	عنوان متغیر	میانگین	انحراف از معیار
وابسته	خدماتی عمومی	3.55	0.550
	توریستی	4.23	0.695
	ارتباطی (ترافیکی)	4.25	0.641
	انتظامی و درمانی	4.29	0.609
	فضای سبز	4.40	0.533

اولویت بندی متغیرهای مستقل از دیدگاه مردم

در این بخش به منظور اولویت بندی متغیرهای مستقل از دیدگاه مردم بومی، مسافران و گردشگران شهر سقز از آزمون فریدمن استفاده شد. اولویت بندی متغیرهای مستقل نشانگر آن است که در بین کاربریهای مختلف در محدوده ورودی شهر موجود بودن آن کاربریها

میتواند تأثیر مثبتی داشته باشد، پیاده راه‌های سبز در محدوده با میانگین رتبه‌های ۸.۲۰ به‌عنوان اولین کاربری مناسب در محور ورودی میتواند بیشترین تأثیر را داشته باشد، ایجاد پارک یا تفرجگاه‌های تفریحی با میانگین رتبه‌های ۸.۱۲ دومین ترجیح را از سوی مردم داشته است؛ اما وجود تعمیرگاه‌ها و کاربری‌های صنعتی با میانگین رتبه‌های ۲.۶۲ کمترین ترجیح را داشته است. در ادامه با توجه به جدول ۳ نشان داد که اولویت متغیرهای مستقل از نظر مردم کاملاً متفاوت بوده و در یک سطح نیستند همچنین در جدول ۴ نشان میدهد که آزمون نامبرده در سطح خطای ۰.۰۵ ($P < 0/05$) معنی‌دار میباشد.

جدول (۳). اولویت‌بندی متغیرهای مستقل از دیدگاه مردم (بر اساس آزمون فریدمن)

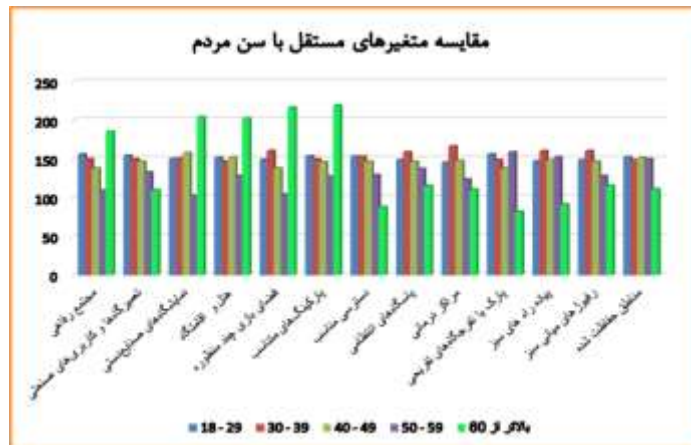
رتبه	میانگین رتبه	میانگین	متغیر مستقل	رتبه	میانگین رتبه	میانگین	متغیر مستقل
12	5.98	3.88	پاسگاه‌های انتظامی	8	7.22	4.24	مجتمع رفاهی
3	7.97	4.43	مراکز درمانی	13	2.62	2.30	تعمیرگاه و کاربری‌های صنعتی
2	8.12	4.44	پارک یا تفرجگاه‌های تفریحی	11	6.59	4.13	نمایشگاه‌های صنایع دستی
1	8.20	4.48	پیاده راه‌های سبز	6	7.55	4.32	هتل و اقامتگاه
4	7.80	4.38	رفیوژهای میانی سبز	9	6.99	4.15	فضاهای باز چندمنظوره
7	7.44	4.29	مناطق حفاظت‌شده	10	6.75	4.13	پارکینگ‌های متناسب
				5	7.78	4.39	دسترسی مناسب

جدول (۴). مجذور کای، درجه آزادی و سطح معناداری در آزمون فریدمن

سطح معناداری	درجه آزادی	مجذور کای	تعداد مردم
00/0	12	727.019	300

ترجیحات (اولویت) مردم نسبت به متغیرهای مستقل با توجه به مشخصات جمعیت شناختی بر اساس سن

سطح سن مردم، مسافران و گردشگران شهر سقز در ۵ طبقه در قالب متغیرهای ترتیبی تنظیم شده است. جهت مقایسه متغیرهای مستقل پژوهش با سطح سن مردم از آزمون کروسکال-والیس استفاده شده است. نتایج با توجه به نمودار ۱ نشان میدهد که در ترجیح کاربری‌ها پارکینگ‌های متناسب در محور ورودی با میانگین رتبه‌های ۲۱۹ فضای بازی چندمنظوره ۲۱۶.۹۰ بیشترین میانگین رتبه را در بین مردم با سن (بالتر از ۶۰) داشته است؛ اما پارک یا تفرجگاه‌های تفریحی کمترین ترجیح را در ورودی شهر با میانگین رتبه ۸۱ را در بین مردم با سن (بالتر از ۶۰) داشته است؛ به این معنی است که مردم با سن (بالتر از ۶۰) سال، تمایل زیادی به وجود کاربری‌ها پارک یا تفرجگاه‌های تفریحی ندارند. همچنین جدول ۵ نشان میدهد انتخاب متغیر (فضاهای باز چندمنظوره) به‌عنوان متغیرهای ترجیح کاربری‌های مؤثر در ارتقای کیفیت محیط ورودی با سن مردم (در سطح ۹۵ درصد اطمینان) معنی‌دار بوده است به این معنی میباشد که مردم با سن متفاوت دارای اولویت‌بندی یکسانی نسبت به متغیرهای نامبرده نمیباشند.

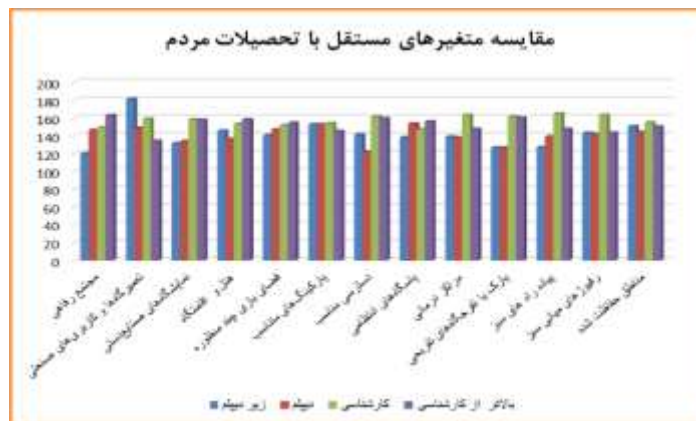

شکل (۳). نمودار مقایسه متغیرهای مستقل با سن مردم با استفاده از آزمون کروسکال-والیس
 جدول (۵). تست آمارها در آزمون کروسکال - والیس جهت مقایسه انتخاب متغیرها و سن مردم

فضاهای باز چندمنظوره	پارک یا تفرجگاههای تفریحی	پارکینگیهای مناسب	
10.013	6.203	5.264	کای اسکور - ۲K
4	4	4	درجه آزادی - df
0.040	0.185	0.261	معنیداری - sig

براساس تحصیلات

سطح تحصیلات مردم بومی، مسافران و گردشگران شهر سقز در ۴ طبقه در قالب متغیرهای ترتیبی تنظیم شده است جهت مقایسه متغیرهای مستقل پژوهش با سطح تحصیلات مردم از آزمون کروسکال-والیس استفاده شده است که با توجه به نمودار ۲ در ترجیح کاربریها، تعمیرگاهها و کاربریهای صنعتی در محور ورودی با میانگین رتبههای ۱۸۱.۰۶ بیشترین میانگین رتبه را در بین مردم با تحصیلات زیر دیپلم را دارد؛ به این معنی که مردم با تحصیلات پایینتر تعمیرگاهها و کاربریهای صنعتی را به عنوان مهمترین کاربری و مؤلفه کیفیت محیط در ورودیها انتخاب کردهاند؛ اما مجتمع رفاهی در ورودی شهر با میانگین رتبه ۱۲۰.۱۲ کمترین میانگین رتبه را در بین مردم با بین مردم با تحصیلات زیر دیپلم را دارد؛ بنابراین مردم با تحصیلات پایینتر، تمایل زیادی به وجود کاربریها مجتمع رفاهی ورودی شهرها ندارند. همچنین جدول ۶ نشان میدهد انتخاب متغیر (تعمیرگاه و کاربریهای صنعتی) به عنوان متغیرهای ترجیح کاربریهای مؤثر در ارتقای کیفیت محیط ورودی با تحصیلات مردم (در سطح ۹۵ درصد اطمینان) معنیدار بوده است به این معنی میباشد که مردم با تحصیلات متفاوت دارای اولویتبندی یکسانی نسبت به متغیرهای نامبرده نمیشوند.

شکل (۴). نمودار ۲ مقایسه متغیرهای مستقل با تحصیلات مردم با استفاده از آزمون کروسکال-والیس

جدول (۶). تست آمارها در آزمون کروسکال - والیس جهت مقایسه انتخاب متغیرها و سن مردم

کای اسکور - ۲K	تعمیرگاه و کاربریهای صنعتی	مجتمع رفاهی
	8.315	6.033
df - درجه آزادی	3	4
معنیداری - sig	0.040	0.197

براساس وضعیت تأهل مردم

داده‌های حاصل از نتایج وضعیت تأهل مردم سطح شهر سقز، گردشگران و مسافران در دو دسته‌ی مجرد و متأهل طبقه‌بندی شدند؛ بنابراین جهت تفکیک ترجیحات مردم با وضعیت تأهل آنها از طریق مقایسه‌های "مان-ویتنی" صورت گرفت. نتایج مطابق با جدول ۷ نشان می‌دهد که مجردها بیشترین ترجیح را با میانگین رتبه‌ای ۱۶۶.۳۱ و متأهلها کمترین ترجیح را با میانگین رتبه‌ای ۱۳۶.۲۹ نسبت به پارک یا تفرجگاه‌های تفریحی داشته‌اند. همچنین متغیر (پیاده راه‌های سبز) و (پارک یا تفرجگاه‌های تفریحی) به ترتیب در سطح ۹۵ و ۹۹ درصد معنیدار بوده است به این معنی که مردم متأهل و مجرد، نظر یکسانی را نسبت به تأثیر و ترجیح بر متغیرهای نامبرده در ورودی شهرها ندارند.

جدول (۷). متغیرهای مستقل و وضعیت تأهل مردم بر اساس آزمون مان - ویتنی

متغیر مستقل	وضعیت تأهل	رتبه‌بندی	سطح معناداری	متغیر مستقل	وضعیت تأهل	رتبه‌بندی	سطح معناداری
مجتمع رفاهی	متأهل	144.87	0.196	پاسگاه‌های انتظامی	متأهل	151.89	0.757
	مجرد	156.76			مجرد	148.95	
تعمیرگاه و کاربریهای صنعتی	متأهل	151.60	0.809	مراکز درمانی	متأهل	147.03	0.410
	مجرد	149.27			مجرد	154.37	
نمایشگاه‌های صنایع دستی	متأهل	145.41	0.246	پارک یا تفرجگاه‌های تفریحی	متأهل	136.29	0.001
	مجرد	156.17			مجرد	166.31	
هتل و اقامتگاه	متأهل	144.19	0.143	پیاده راه‌های سبز	متأهل	141.29	0.027
	مجرد	157.52			مجرد	160.74	
فضاهای باز چندمنظوره	متأهل	146.78	0.392	رفیوزه‌های میانی سبز	متأهل	144.45	0.154
	مجرد	154.64			مجرد	157.24	
پارکینگ‌های متناسب	متأهل	145.39	0.248	مناطق حفاظت شده	متأهل	146.76	0.389
	مجرد	156.19			مجرد	154.66	
دسترسی مناسب	متأهل	143.54	0.103				
	مجرد	158.24					

براساس وضعیت محل سکونت

متغیرهای (مجتمع رفاهی و پارک یا تفرجگاه‌های تفریحی) همان‌طور در جدول ۸ نشان داده شده در سطح ۹۵ درصد معنیدار بوده است؛ به این معنی که مردم بومی، مسافران و گردشگران، نظر یکسانی را نسبت به تأثیر و ترجیح بر متغیرهای نامبرده در ورودی شهرها ندارند. همچنین نتایج نشان می‌دهد که مجتمع رفاهی با میانگین رتبه‌ای ۱۶۶.۶۰ توسط گردشگر بیشترین ترجیح و کمترین ترجیح را با میانگین ۱۴۲.۸۸ توسط مردم بومی داشته است.

جدول (۸). متغیرهای مستقل و وضعیت سکونت مردم بر اساس آزمون مان-ویتنی

متغیر مستقل	وضعیت تأهل	رتبه‌بندی	سطح معناداری	متغیر مستقل	وضعیت تأهل	رتبه‌بندی	سطح معناداری
مجتمع رفاهی	بومی	142.88	0.016	پاسگاه‌های انتظامی	بومی	144.80	0.080
	گردشگر	166.69			گردشگر	162.62	
تعمیرگاه و کاربریهای صنعتی	بومی	156.60	0.064	مراکز درمانی	بومی	149.29	0.619
	گردشگر	137.54			گردشگر	153.08	
نمایشگاه‌های صنایع دستی	بومی	151.02	0.869	پارک یا تفرجگاه‌های تفریحی	بومی	143.72	0.025
	گردشگر	149.39			گردشگر	164.92	
هتل و اقامتگاه	بومی	148.83	0.591	پیاده راه‌های سبز	بومی	147.25	0.281
	گردشگر	154.06			گردشگر	157.41	
فضاهای باز چندمنظوره	بومی	148.03	0.433	رفیوژهای میانی سبز	بومی	148.8	0.511
	گردشگر	155.75			گردشگر	154.80	
پارکینگ‌های متناسب	بومی	147.06	0.282	مناطق حفاظت‌شده	بومی	145.93	0.145
	گردشگر	157.82			گردشگر	160.22	
دسترسی مناسب	بومی	151.88	0.654				
	گردشگر	147.56					

توصیف میانگین برای ترجیح منظر

ترجیحات پاسخ‌دهندگان در ورودیهای شهر سقز مطابق با تصویر ۳ نشان میدهد در ورودی سنج تصویر شماره ۱۲ از پهنه شماره ۳ با امتیاز ۲۶۹ و میانگین ۳.۵۰ همچنین با معیارهای مطلوب همچون پوشش گیاهی، المانهای فضاهای شهری و دید به مناظر طبیعی بیشترین امتیاز را به خود اختصاص داده است؛ اما تصویر شماره ۲ از پهنه شماره ۱ با امتیاز ۵۰۳- و میانگین امتیاز ۱.۳۲ داشتن معیارهای عدم مطلوبیت همچون اغتشاش بصری، وجود کاربریهای صنعتی، نبود فضای سبز و نداشتن هویت کمترین امتیاز را به خود اختصاص داده است. همچنین در ورودی بوکان تصویر شماره ۱۶ از پهنه شماره ۱ با امتیاز ۳۲۴ و میانگین ۴.۰۸ همچنین با معیارهای مطلوبیت همچون دید گسترده و دید به مناظر طبیعی بیشترین امتیاز را به خود اختصاص داده است؛ اما تصویر شماره ۱۵ از پهنه شماره ۱ با امتیاز ۴۸۰- و میانگین ۱.۴۰ داشتن معیارهای عدم مطلوبیت همچون اغتشاش بصری به وسیله مرکز جمع‌آوری ضایعات و تخریب محیطزیست کمترین امتیاز را به خود اختصاص داده است. در ورودی بانه تصویر شماره ۳۴ از پهنه شماره ۳ با امتیاز ۳۱۹ و میانگین ۴.۰۶ همچنین با معیارهای مطلوبیت همچون فضای سبز و کاربریهای خدماتی بیشترین امتیاز را به خود اختصاص داده است؛ اما تصویر شماره ۳۲ از پهنه شماره ۲ با امتیاز ۴۴۸- و ۱.۱۵۱ داشتن معیارهای عدم مطلوبیت همچون اغتشاش بصری به وسیله دست‌فروش‌های محدوده و تخریب محیطزیست کمترین امتیاز را به خود اختصاص داده است. ترجیحات منظر در ورودی شهرها نشان میدهد، وجود اشیاء دست‌ساز مانند خانه‌ها، ساختمانها در مزرعه‌های کشاورزی و تغییرات شاخص بر ترجیح تأثیر منفی داشته ولیکن آب، پوشش گیاه، درختچه‌ها و درختان تأثیر مثبتی بر ترجیح منظر داشته و مطالعاتی تأیید این موضوع را بیان میکنند (Sowińska-Świerkosz, & Soszyński, 2019: 248; Tempesta, 2010: 268).

شکل (۵). میانگین و انحراف تصاویر در ورودی های شهر سقزیافته های تحقیق ۱۳۹۷

نتیجه‌گیری و بحث

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده حاصل از پژوهش حاضر کاربری‌های مناسب در محدوده ورودی از دیدگاه مردم "پیاده راه‌های سبز" را به‌عنوان اولین اولویت از کاربری‌ها در منظرسازی ورودیها انتخاب نمودند. در همین راستا مطالعات مختلف نشان می‌دهد پیاده راه‌های سبز یا سبز راه‌ها در ارائه خدمات اکوسیستم چندانگانه، حمایت و حفاظت از تنوع زیستی در شهرها (Kowarik, 2019: 21)، و تأثیر بالقوه‌ی بر افزایش ارزش املاک و مسکن داشته است (Noh, 2019: 164). همچنین پتانسیل زیادی در زمینه تفریح و تفرج، حفاظت از طبیعت، آموزش و خدمات زیست‌محیطی ارزشمند با اتصال زیستگاه‌های شهری به زیستگاه‌های حاشیه و بیرون شهر ارائه می‌دهند (Keith et al. 2018: 47). مطالعات آکپینار (2016) نیز نشان می‌دهد یکی از انواع منحصربه‌فردترین روش‌های حفاظت از فضای سبز و جلوگیری از اثر رشد سریع نواحی شهری، سبز راه‌ها می‌باشد (Akpınar, 2016: 130). همچنین مطالعه لیو^۱ و همکاران (۲۰۱۸) نشان می‌دهد که نزدیکی بودن پیاده راه‌های سبز در مجاورت مناطق مسکونی، مراکز تجاری و مراکز خدمات عمومی مهم مانند بیمارستان‌ها و مدارس باعث افزایش استفاده از فضاهای سبز می‌شود (Liu, 2018: 62). مردم، گردشگران و مسافران شهرستان سقز کاربری "پارک یا تفرجگاه‌های تفریحی" رو به‌عنوان دومین اولویت از کاربری‌ها در منظرسازی ورودیها انتخاب نمودند. این در حالی است که عرصه‌های عمومی، مهم‌ترین بخش شهرها و محیط‌های شهری‌اند. در چنین عرصه‌هایی بیش‌ترین تماس، ارتباط و تعامل بین انسان‌ها رخ می‌دهد و این عرصه‌ها تمامی بافت شهری را که مردم بدان دسترسی فیزیکی و بصری دارند شامل می‌شود. یکی از مهم‌ترین عناصر این مجموعه‌ها، پارک‌ها و فضاهای سبز شهری هستند که نقش فعال در سلامتی شهر و شهروندان ایفا می‌کنند (پوراحمد، ۱۳۸۸: ۴۷). پارک‌های شهری جزء نقاط مهم شهرها بوده است. فضای سبز به‌ویژه پارک‌های شهری بسته به نوع عملکرد خود، طیف گسترده‌ای از مزایای زیست‌محیطی، روانی، اجتماعی و اقتصادی را به جامعه می‌بخشد (Brown et al. 2014: 330). فضاهای سبز شهری می‌تواند منبع مهم خدمات اکوسیستم باشد که سهم قابل‌توجهی در پایداری مناطق شهری و شهرهای در حال توسعه دارد (Lagbas, 2018: 156، رحیمی، ۱۳۹۹: ۶۹). همچنین مطالعات نشان می‌دهد پارک‌های جنگلی شهری، برای ساکنان امکانات تفریحی و تفرجی و تعامل با طبیعت را فراهم می‌کنند (Chen & Qi, 2018: 68). بررسی مطالعات خلجانی نیز نشان می‌دهد که گسترش پارک‌های شهری در ورودی شهرهای تبریز عامل مهمی در افزایش مدت اقامت گردشگران در شهر و همچنین جذب گردشگر است که با ایجاد امکانات رفاهی، امنیت و تسهیلات رفاهی مثل کمپ، چشم‌انداز اطراف، امکانات تفریحی، فضای داخلی و نزدیکی به شهر رابطه مثبت دارد (خلجانی، ۱۳۹۳: ۱۵۷). لذا از بررسی پرسشنامه تصویری میتوان نتیجه گرفت وجود پوشش گیاهی، دید به مناظر طبیعی در ورودی شهرها یکی از عوامل مؤثر و مطلوبیت فضای ورودیها محسوب خواهد شد با توجه به بررسی صورت گرفته میتوان نتیجه گرفت که ایجاد پیاده‌روی سبز و پارک یا تفرجگاه‌های تفریحی به شکل خطی در ورودیهای شهر سقز جز الزامات مهم بوده که به فراموشی سپرده شده است. این

¹ Akpınar

² Liu

کاربرها دسترسی به فضای سبز و تأمین سرانه را میتوانند بهبود ببخشند و در فعال نمودن و سرزنده کردن فضای ورودی شهرها نقش مؤثری داشته باشند.

سومین اولویت مردم از کاربرها در منظرسازی ورودیها "مراکز درمانی" میباشد. انسانها نیازهای متعددی دارند و سلامتی برای تمام انسانها پیشیناز میباشد، بهداشت و درمان از اولین نیازهای اساسی جوامع انسانی برای سلامتی است و میتوان گفت در واقع، بخش مهمی از نیازهای اجتماعی افراد است. از اینرو دسترسی برابر به خدمات بهداشتی اولیه برای همهی گروههای اجتماعی و اقتصادی تأمین و کنترل آن با هدف ارتقاء کیفیت زندگی و سلامت شهروندان از مهمترین وظایف دولتها به شمار میرود (Ramzi & El-Bedawi, 2017: 109). با توجه به آمار تصادفات در جادههای کشور به تفکیک فاصله مبدأ هر شهر حدود ۷۰ درصد از تصادفات جادهای در محدوده ۳۰ کیلومتر ابتدایی و انتهایی جادههای بین شهری که حدود ۱۷ درصد کل طول راههای کشور را شامل میشود به وقوع می پیوندد (افندی زاده و گلشن خواص، ۱۳۸۵: ۲۳۳). لذا ایجاد مراکز درمانی در ورودی شهرها میتواند جز الزامات اصلی باشد.

کمترین اولویت مردم از بین کاربرها در منظرسازی ورودیها به "تعمیرگاه و کاربریهای صنعتی" میباشد. در تحقیقات مشخص شده که ایجاد تعمیرگاه و کاربریهای صنعتی در محور ورودی به دلیل آلودگی بصری که ایجاد میکنند غیرمجاز میشود و پیشنهاد میشود که به این کاربرها به لایه دوم انتقال داده شوند. یا اینکه این کاربریهای که در زاویه دید ناظر قرار میگیرند با پوشش گیاهی پوشانده شوند (پاکزاد، ۱۳۹۱: ۱۷). همچنین در پرسشنامه تصاویر مشخص شد انبار، کارگاههای صنعتی و تعمیرگاه یکی از عوامل مؤثر در عدم مطلوبیت فضاهای ورودی میباشد.

مطالعات پیشین نشان دادهاند که افراد مختلف ممکن است ادراک متفاوتی از کیفیت بصری منظر داشته باشند (وحدت و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۸). ویژگیهای اجتماعی- اقتصادی و جمعیت شناختی بر روی ترجیحات افراد نسبت به منظر تأثیر بسزایی دارد (Howley et al. 2012: 73)، به این معنی که ترجیح منظر در بین گروههای با تحصیلات مختلف (Molnarova et al. 2012: 277)، جنسیت (Ode et al. 2009: 381)، گروههای سنی (van den Berg & Koole, 2006: 370)، افراد با محل سکونت متمایز (Lokocz et al. 2011: ۷۴) و نیز گروه کارشناسان و افراد عمومی (Voulligny et al. 2009: 898) متفاوت است. لوپز- مارتینز^۱ (۲۰۱۷) ترجیحات عموم مردم نسبت به مناظر مدیترانهای را مورد ارزیابی قرار داد. نتایج تحقیق نشان داد که ویژگیهای اجتماعی و جمعیت شناختی تأثیر قابل توجهی بر ادراک منظر ندارد. با این حال، اهمیت بررسی ترجیحات گروههای مختلف اجتماعی- جمعیت شناختی نسبت به شاخصهای کیفی منظر در تعداد زیادی از مطالعات پیشین ثابت شده است؛ اما در نهایت میتوان گفت اگر در طراحی مناظر شهری خواستههای مردم در نظر گرفته شود محیط ساخته شده حاصل از آن، قابلیت تأمین تعامل اجتماعی را خواهد داشت. در صورت طراحی منظر شهری، اگر از لحاظ زیبایی بصری، ارتباط صحیح بین عناصر در محیط برقرار نشده و طراحی مناسب منظر شهری صورت نگیرد طبیعتاً افراد جامعه در این فضاهای نا به هنجار رشد می کنند و رشد در شرایط نابه هنجار، رفتار افراد را تحت تأثیر قرار می دهد و تخریب فضاها، مبلمان و سیمای شهری افزایش می یابد (کلانتری خلیل آباد، اخوت، ۱۳۹۳: ۸۶).

¹ López-Martínez

منابع

- افندی زاده، شهریار، گلشن خواص، رضا، (۱۳۸۵)، طراحی مدل ایمنی مبادی ورودی شهرها، پژوهش‌های حمل‌ونقل، دوره ۳، شماره ۴، شماره پیاپی، صص ۲۴۱-۲۳۳.
- بزی، خدا رحم، خمر، غلامعلی، کیانی، اکبر، میرشکاری، محمدعلی و گلچین، پیمان (۱۳۹۲)، ارزیابی ترجیحات گروه‌های متفاوت سنی از مناظر بصری پارک ملت زاهدان، فصلنامه جغرافیا و آمایش شهری- منطقه‌ای، دوره ۳، شماره ۹، صص ۶۸-۴۹.
- پاکزاد، جهان‌شاه (۱۳۹۱)، *راهنمای طراحی فضاهای شهری در ایران*، تهران، انتشارات شورای حوزه‌ی معاونت شهرسازی و معماری وزارت مسکن و شهرسازی.
- پاکزاد، جهان‌شاه، (۱۳۹۱)، *راهنمای طراحی فضاهای شهری در ایران*، تهران، انتشارات شورای حوزه‌ی معاونت شهرسازی و معماری وزارت مسکن و شهرسازی.
- پوراحمد، احمد، اکبرپور سراسکانرود، محمد و ستوده، سمانه، (۱۳۸۸)، مدیریت فضای سبز شهری منطقه ۹ شهرداری تهران، مجله پژوهش‌های جغرافیایی انسانی، دوره ۴۲، شماره ۶۹، صص ۵۰-۲۹.
- حامی، احمد، (۱۳۹۷)، ارتباط بین الگوهای کاشت گیاهان و ادراک امنیت در پارک‌های شهری (مطالعه موردی تبریز، ایران)، نشریه علمی-پژوهشی جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، سال ۲۲، شماره ۶۵، صص ۱۰۱-۱۱۶.
- خلجانی، فرزاد، (۱۳۹۳)، بررسی و تحلیل خدمات گردشگری در جذب گردشگران با تأکید بر پارک‌های مسافر (مطالعه موردی کلان‌شهر تبریز)، پایان‌نامه گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تبریز.
- رحیمی، اکبر، (۱۳۹۹)، ارزیابی تغییرات فضاهای سبز شهری از سال ۱۳۵۵ تا ۱۳۹۵ با استفاده از تصاویر ماهواره‌ای و پیش‌بینی تغییرات شبکه‌های عصبی مصنوعی، نشریه علمی-پژوهشی جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، سال ۲۴، شماره ۷۱، صص ۶۷-۸۲.
- سلطانی فرد، هادی، رعنائی، مجتبی، قدرتی، شفیعه، (۱۳۹۷)، ارزیابی تجربه کیفیت منظر مراکز آموزش عالی از نگاه دانشجویان. نمونه موردی: دانشگاه فردوسی مشهد، مجله محیط‌شناسی، دوره ۴۴، شماره ۳، صص ۵۴۷-۵۳۳.
- شهبابی، هیمین، یاری، ارسطو، یزدانی، محمد و سالاری، ممند، (۱۳۹۵)، ارزیابی روند گسترش افقی شهر در حریم گسل‌های لرزه‌ای و مناطق خطرپذیر طبیعی و پیامدهای آن (مطالعه موردی: شهرستان سقز در استان کردستان)، فصلنامه علمی-پژوهشی و بین‌المللی جغرافیای ایران، سال ۱۴، شماره ۵۱، زمستان، صص ۲۸۳-۳۰۴.
- ضرابی، اصغر، علی زاده، جابر، رنجبرنیا، بهزاد، کاملی فر، محمدجواد، احمدیان، مهدی، (۱۳۹۴)، ارزیابی سطح رضایت شهروندان از کیفیت محیط شهری (نمونه موردی: مناطق ده گانه کلانشهر تبریز)، نشریه علمی-پژوهشی جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، سال ۱۹، شماره ۵۱، صص ۱۹۳-۲۱۹.
- قربانی، رسول، پروین، نادر، قیصریان، جمال، (۱۳۹۰)، مکانیابی مراکز تجاری نوین شهری در نواحی شهری با استفاده از مدل تحلیل سلسله‌مراتبی (AHP) نمونه موردی: نواحی ۳ گانه شهرداری سقز، نشریه علمی-پژوهشی جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، سال هفدهم، شماره ۴۵، صص ۱۶۳-۱۸۱.
- قوام پور، انسیه، (۱۳۸۸)، منظر ورودی: دریچه ادراک شهری، مجله علمی، ترویجی منظر، دوره ۱، شماره ۳، صص ۷۶-۷۷.
- کلانتری خلیل‌آباد، حسین، اخوت، هانیه، (۱۳۹۳)، برنامه‌ریزی منظر شهری، جهاد دانشگاهی، تهران.
- گلچین، پیمان، نارویی، بهروز و مثنوی، محمدرضا، (۱۳۹۱)، ارزیابی کیفیت بصری فضاهای آموزشی بر اساس ترجیحات استفاده‌کنندگان (مطالعه موردی: دانشگاه سیستان و بلوچستان)، محیط‌شناسی، دوره ۳۸، شماره ۶۲، صص ۱۵۰-۱۳۵.

- گوهری انوشه، ایرانی بهبهانی هما، صالحی اسماعیل، (۱۳۹۵)، روش شناختی ادراک منظر شهری در ارتباط با ذهنیات و خاطرات جمعی، مطالعه موردی محله تجریش، مجله محیط‌شناسی، دوره ۴۲، شماره ۱، صص ۲۱۰-۱۹۵.
- محمد پوری، سولماز، (۱۳۹۵)، ساماندهی منظر ورودی شهر در جهت ارتقاء حس تعلق شهروندی نمونه موردی: ورودی‌های شهر ارومیه (سلماس- ارومیه، اشنویه- ارومیه)، پایان نامه گروه شهرسازی، دانشگاه هنر ارومیه.
- مسچی، مونا، (۱۳۹۲)، پایان نامه طراحی منظر ورودی شهر همدان با رویکرد پسا صنعتی، دانشکده شهرسازی، دانشگاه تهران.
- ملکشاهی، غلامرضا، وکیلی، صاحبه، (۱۳۹۶)، بررسی توزیع خدمات عمومی براساس عدالت اجتماعی (موردشناسی: شهر سقز)، مجله جغرافیا و آمایش شهری- منطقه‌ای، شماره ۲۵ زمستان، صص ۱۷۰-۱۴۷.
- میرسیدحسینی، طلایه، (۱۳۹۵)، دستور کار طراحی حوزه‌های ورودی شهری پایدار با تأکید بر اهمیت نقش فضای سبز مطالعه موردی حوزه ورودی فردیس کرج، پایان نامه گروه برنامه‌ریزی و طراحی شهری و منطقه‌ای، دانشگاه شهید بهشتی.
- وحدت، سلمان، سجادزاده، حسین، کریمی مشاور، مهرداد، (۱۳۹۴)، تبیین ابعاد مؤثر بر منظر خیابان در جهت ارتقای خوانش منظر فضاهای شهری، فصلنامه مطالعات شهری، دوره ۴، شماره ۱۵، صص ۱۶-۳۷.
- Akpinar, A. (2016). Factors influencing the use of urban greenways: A case study of Aydın, Turkey. *Urban forestry & urban greening*, 16, 123-131.
- Al-Akl, N. M., Karaan, E. N., Al-Zein, M. S., & Assaad, S. (2018). The landscape of urban cemeteries in Beirut: Perceptions and preferences. *Urban Forestry & Urban Greening*, 33, 66-74.
- Arnberger, A., Schneider, I. E., Ebenberger, M., Eder, R., Venette, R. C., Snyder, S. A., ... & Cottrell, S. (2017). Emerald ash borer impacts on visual preferences for urban forest recreation settings. *Urban Forestry & Urban Greening*, 27, 235-245.
- Bernasconi, C., Strager, M. P., Maskey, V., & Hasenmyer, M. (2009). Assessing public preferences for design and environmental attributes of an urban automated transportation system. *Landscape and Urban Planning*, 90(3-4), 155-167.
- Brown, G., & Brabyn, L. (2012). An analysis of the relationships between multiple values and physical landscapes at a regional scale using public participation GIS and landscape character classification. *Landscape and Urban Planning*, 107(3), 317-331.
- Brown, G., Schebella, M. F., & Weber, D. (2014). Using participatory GIS to measure physical activity and urban park benefits. *Landscape and Urban Planning*, 121, 34-44.
- Chiu, H. Y., Chan, C. S., & Marafa, L. M. (2016). Local perception and preferences in nature tourism in Hong Kong. *Tourism Management Perspectives*, 20, 87-97.
- Chen, B., & Qi, X. (2018). Protest response and contingent valuation of an urban forest park in Fuzhou City, China. *Urban Forestry & Urban Greening*, 29, 68-76.
- Cox, D. T., Hudson, H. L., Shanahan, D. F., Fuller, R. A., & Gaston, K. J. (2017). The rarity of direct experiences of nature in an urban population. *Landscape and urban planning*, 160, 79-84.
- Daniel, T. C. (2001). Whither scenic beauty? Visual landscape quality assessment in the 21st century. *Landscape and urban planning*, 54(1-4), 267-281.
- Dupont, L., Antrop, M., & Van Eetvelde, V. (2015). Does landscape related expertise influence the visual perception of landscape photographs? Implications for participatory landscape planning and management. *Landscape and Urban Planning*, 141, 68-77.

- Filova, L., Vojar, J., Svobodova, K., & Sklenicka, P. (2015). The effect of landscape type and landscape elements on public visual preferences: ways to use knowledge in the context of landscape planning. *Journal of Environmental Planning and Management*, 58(11), 2037-2055.
- Girma, Y., Terefe, H., Pauleit, S., & Kindu, M. (2018). Urban Green Spaces Supply in Rapidly Urbanizing Countries: The Case of Sebeta Town, Ethiopia. *Remote Sensing Applications: Society and Environment*.
- Hermes, J., Albert, C., & von Haaren, C. (2018). Assessing the aesthetic quality of landscapes in Germany. *Ecosystem services*, 31, 296-307.
- Hilal, M., Joly, D., Roy, D., & Vuidel, G. (2018). Visual structure of landscapes seen from built environment. *Urban Forestry & Urban Greening*, 32, 71-80.
- Hitchmough, J., Wagner, M., & Ahmad, H. (2017). Extended flowering and high weed resistance within two layer designed perennial “prairie-meadow” vegetation. *Urban Forestry & Urban Greening*, 27, 117-126.
- Hoyle, H., Hitchmough, J., & Jorgensen, A. (2017). Attractive, climate-adapted and sustainable? Public perception of non-native planting in the designed urban landscape. *Landscape and Urban Planning*, 164, 49-63.
- Howley, P., Donoghue, C. O., & Hynes, S. (2012). Exploring public preferences for traditional farming landscapes. *Landscape Urban Planning*, 104, 66–74.
- Hu, S., Yue, H., & Zhou, Z. (2019). Preferences for urban stream landscapes: Opportunities to promote unmanaged riparian vegetation. *Urban Forestry & Urban Greening*, 38, 114-123.
- Jiang, Y., & Yuan, T. (2017). Public perceptions and preferences for wildflower meadows in Beijing, China. *Urban Forestry & Urban Greening*, 27, 324-331.
- Joye, Y. (2007). Architectural lessons from environmental psychology: The case of biophilic architecture. *Review of general psychology*, 11(4), 305-328.
- Junge, X., Schüpbach, B., Walter, T., Schmid, B., & Lindemann-Matthies, P. (2015). Aesthetic quality of agricultural landscape elements in different seasonal stages in Switzerland. *Landscape and Urban Planning*, 133, 67-77.
- Kalivoda, O., Vojar, J., Skřivanová, Z., & Zahradník, D. (2014). Consensus in landscape preference judgments: The effects of landscape visual aesthetic quality and respondents' characteristics. *Journal of environmental management*, 137, 36-44.
- Kaltenborn, B. P., & Bjerke, T. (2002). Associations between Environmental Value Orientations and Landscape Preferences. *Landscape and Urban Planning*, 59, 1-11.
- Keith, S. J., Larson, L. R., Shafer, C. S., Hallo, J. C., & Fernandez, M. (2018). Greenway use and preferences in diverse urban communities: Implications for trail design and management. *Landscape and Urban Planning*, 172, 47-59.
- Kim, H. W., Kim, J. H., Li, W., Yang, P., & Cao, Y. (2017). Exploring the impact of green space health on runoff reduction using NDVI. *Urban Forestry & Urban Greening*, 28, 81-87.
- Kuper, R. (2017). Restorative potential, fascination, and extent for designed digital landscape models. *Urban Forestry & Urban Greening*, 28, 118-130.
- Kowarik, I. (2019). The “Green Belt Berlin”: Establishing a greenway where the Berlin Wall once stood by integrating ecological, social and cultural approaches. *Landscape and Urban Planning*, 184, 12-22.

- Lagbas, A. J. (2019). Social valuation of regulating and cultural ecosystem services of Arroceros Forest Park: A man-made forest in the city of Manila, Philippines. *Journal of Urban Management*, 8(1), 159-177.
- Lee, K. E., Williams, K. J., Sargent, L. D., Farrell, C., & Williams, N. S. (2014). Living roof preference is influenced by plant characteristics and diversity. *Landscape and Urban Planning*, 122, 152-159.
- Lin, L., Homma, R., & Iki, K. (2018). Preferences for a lake landscape: Effects of building height and lake width. *Environmental Impact Assessment Review*, 70, 22-33.
- Liu, X., Zhu, Z., Jin, L., Wang, L., & Huang, C. (2018). Measuring patterns and mechanism of greenway use—A case from Guangzhou, China. *Urban Forestry & Urban Greening*, 34, 55-63.
- Lokocz, E., Ryan, R. L., & Sadler, A. J. (2011). Motivations for land protection and stewardship: Exploring place attachment and rural landscape character in Massachusetts. *Landscape and urban planning*, 99(2), 65-76.
- López-Martínez, F. (2017). Visual landscape preferences in Mediterranean areas and their socio-demographic influences. *Ecological Engineering*, 104, 205-215.
- Mitra, A., & Lankford, S. (1999). *Research methods in park, recreation, and leisure services*. Sagamore Publishing, Champaign: Illinois.
- Molnarova, K., Sklenicka, P., Stiborek, J., Svobodova, K., Salek, M., & Brabec, E. (2012). Visual preferences for wind turbines: location, numbers and respondent characteristics. *Applied Energy*, 92, 269–278.
- Müderrisoğlu, H., Eroğlu, E., Özkan, Ş., & Ak, K. (2006). Visual perception of tree forms. *Building and Environment*, 41(6), 796-806.
- Muratet, A., Pellegrini, P., Dufour, A. B., Arrif, T., & Chiron, F. (2015). Perception and knowledge of plant diversity among urban park users. *Landscape and Urban Planning*, 137, 95-106.
- Noh, Y. (2019). Does converting abandoned railways to greenways impact neighboring housing prices?. *Landscape and Urban Planning*, 183, 157-166.
- Ode, A., Fry, G., Tveit, M. S., Messenger, P., & Miller, D. (2009). Indicators of perceived naturalness as drivers of landscape preference. *Journal of Environmental Management*, 90(1), 375–383.
- Qureshi, S., Haase, D., & Coles, R. (2014). The theorized urban gradient (TUG) method—a conceptual framework for socio-ecological sampling in complex urban agglomerations. *Ecological indicators*, 36, 100-110.
- Rahnama, S., Sedaghatoor, S., Allahyari, M. S., Damalas, C. A., & El Bilali, H. (2019). Preferences and emotion perceptions of ornamental plant species for green space designing among urban park users in Iran. *Urban Forestry & Urban Greening*, 39, 98-108.
- Ramzi, A. I., & El-Bedawi, M. A. L. (2019). Towards integration of remote sensing and GIS to manage primary health care centers. *Applied Computing and Informatics*, 15(2), 109-113.
- Rossetti, T., Lobel, H., Rocco, V., & Hurtubia, R. (2019). Explaining subjective perceptions of public spaces as a function of the built environment: A massive data approach. *Landscape and urban planning*, 181, 169-178.
- Porteous, J. D. (2013). *Environmental aesthetics: Ideas, politics and planning*. Routledge.
- Schirpke, U., Hölzler, S., Leitinger, G., Bacher, M., Tappeiner, U., & Tasser, E. (2013). Can we model the scenic beauty of an alpine landscape?. *Sustainability*, 5(3), 1080-1094.

- Schirpke, U., Tappeiner, G., Tasser, E., & Tappeiner, U. (2019). Using conjoint analysis to gain deeper insights into aesthetic landscape preferences. *Ecological Indicators*, 96, 202-212.
- Sheppard, S., & Picard, P. (2006). Visual-quality impacts of forest pest activity at the landscape level: a synthesis of published knowledge and research needs. *Landscape and Urban Planning*, 77(4), 321-342.
- Suhardi, M. (2006). A perceptual study of wetlands: Implications for wetland restoration in the urban areas in malaysia. Virginia Polytechnic Institute and State University, Blacksburg, Virginia.
- Giergiczny, M., Czajkowski, M., Żylicz, T., & Angelstam, P. (2015). Choice experiment assessment of public preferences for forest structural attributes. *Ecological Economics*, 119, 8-23.
- Sowińska-Świerkosz, B., & Soszyński, D. (2019). The index of the Prognosis Rural Landscape Preferences (IPRLP) as a tool of generalizing peoples' preferences on rural landscape. *Journal of environmental management*, 248, 109272.
- Suppakittpaisarn, P., Jiang, B., Slavenas, M., & Sullivan, W. C. (2019). Does density of green infrastructure predict preference? *Urban Forestry & Urban Greening*, 40, 236-244.
- Surová, D., & Pinto-Correia, T. (2016). A landscape menu to please them all: Relating users' preferences to land cover classes in the Mediterranean region of Alentejo, Southern Portugal. *Land Use Policy*, 54, 355-365.
- Turgut, H., Atabeyoğlu, Ö, Yılmaz, H., & Irmak, M. A. (2012). Evaluating different planting design compositions for visual landscape quality in street planting. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 13(1), 49-66.
- Wang, R., Zhao, J., & Liu, Z. (2016). Consensus in visual preferences: The effects of aesthetic quality and landscape types. *Urban Forestry & Urban Greening*, 20, 210-217.
- Van der Wal, R., Miller, D., Irvine, J., Fiorini, S., Amar, A., Yearley, S., Gill, R., & Dandy, N. (2014). The influence of information provision on people's landscape preferences: A case study on understorey vegetation of deer-browsed woodlands. *Landscape and Urban Planning*, 142, 129-139.
- Van den Berg, A. E., & Koole, S. L. (2006). New wilderness in the Netherlands: An investigation of visual preferences for nature development landscapes. *Landscape and Urban Planning*, 78(4), 362–372.
- Vouligny, É., Domon, G., & Ruiz, J. (2009). An assessment of ordinary landscapes by an expert and by its residents: Landscape values in areas of intensive agricultural use. *Land Use Policy*, 26(4), 890-900.
- Zhang, D., Huang, Q., He, C., Yin, D., & Liu, Z. (2019). Planning urban landscape to maintain key ecosystem services in a rapidly urbanizing area: A scenario analysis in the Beijing-Tianjin-Hebei urban agglomeration, China. *Ecological Indicators*, 96, 559-571.
- Zheng, B., Zhang, Y., & Chen, J. (2011). Preference to home landscape: wildness or neatness?. *Landscape and Urban Planning*, 99(1), 1-8.
- Zhou, T., Koomen, E., & van Leeuwen, E. S. (2018). Residents' preferences for cultural services of the landscape along the urban-rural gradient. *Urban forestry & urban greening*, 29, 131-141.
- Tempesta, T. (2010). The perception of agrarian historical landscapes: A study of the Veneto plain in Italy. *Landscape and Urban Planning*, 97(4), 258-272.